

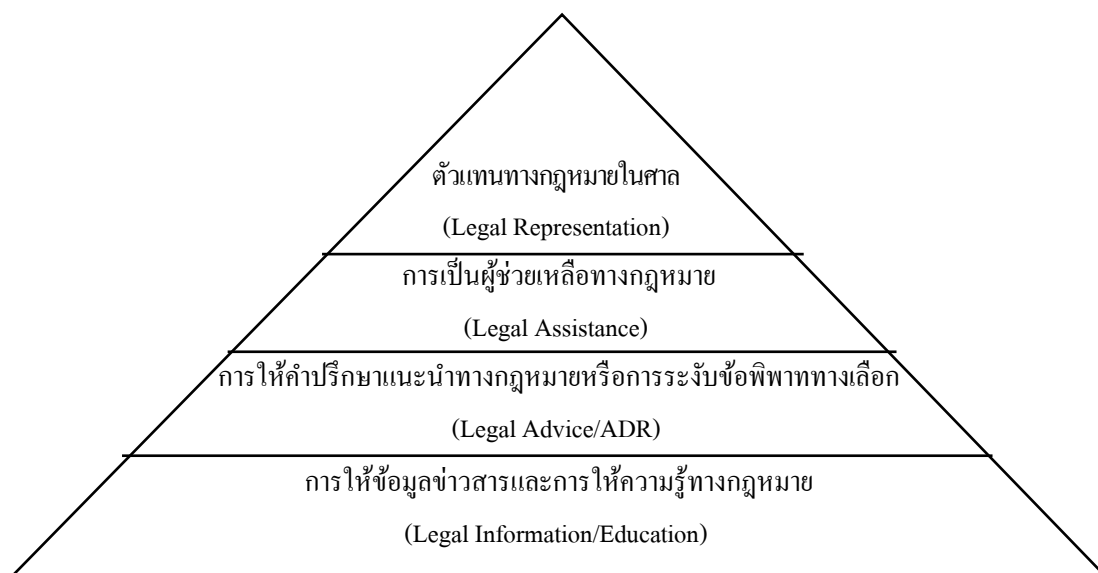
บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือประชาชน

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมายและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ประกอบกับกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือประชาชน และการเยียวยาเหยื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อนำมาวิเคราะห์พิจารณาในการพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือประชาชนของกองทุนยุติธรรมให้มีความเหมาะสมและครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือประชาชน รวมถึงการเยียวยาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามมาตรฐานสากล

3.1 การให้ความช่วยเหลือประชาชนตามกฎหมายต่างประเทศ

The Danish Institute for Human Rights (DIHR) อธิบายตัวแบบพีรามิดความช่วยเหลือทางกฎหมาย (The Legal Aid Pyramid) ว่าการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal Aid) เป็นบริการให้เปล่า (Free Service) หรือบริการอุดหนุน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ (Subsidised Service) แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีฐานะยากจน หรือด้อยโอกาส ให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมการช่วยเหลือทางกฎหมายมีรูปแบบที่สำคัญ 4 รูปแบบ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารและการให้ความรู้ทางกฎหมาย (Legal Information and Education) การให้คำปรึกษาแนะนำและการช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal Advice and Assistance) การระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution-ADR) หมายถึง การระงับข้อพิพาทโดยไม่ใช้วิธีฟ้องศาล ซึ่งโดยหลัก จะแบ่งได้ 4 วิธี ได้แก่ การเจรจา(Negotiation) การประนีประนอมพิพาท (Mediation) การไกล่เกลี่ย (Conciliation) และการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) และ/หรือการจัดหาตัวแทนทางกฎหมาย (Legal Representation) โดยอธิบายรูปแบบตามลำดับขั้นพื้นฐาน ไปจนถึงขั้นสูงแสดงในรูปพีรามิด¹ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ความยุติธรรมการช่วยเหลือทางกฎหมายมีรูปแบบที่สำคัญ 4 รูปแบบ

3.1.1 ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

เป็นที่เทศที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ตามกฎหมาย Legal Aid Act ค.ศ.1994 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2015 กำหนดให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายด้วยระบบ Dutch Legal Aid system รวมถึงจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือกฎหมาย (Legal Aid Fund) ดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระชื่อ Raad voor Rechtsbijstand หรือ Legal Aid Board (LAB) ซึ่งทำงานร่วมกับคณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisory Board) ซึ่งทั้งสอง Board ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงความมั่นคงและยุติธรรม (Lord HighChancellor) กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์โดยมุ่งหมายการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายที่สามารถเข้าถึงได้ และมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีคุณภาพสูงเพียงพอทางกฎหมายที่มีคุณภาพสูงเพียงพอ²

¹ The Danish Institute for Human Rights based on a cooperation with the East Africa Law Society. (2018). *Access to Justice and Legal Aid in East Africa. A comparison of the Legal Aid scheme used in the region and level of cooperation and coordination between the various actors*, (Online) .Available: http://www.humanrights.dk/files/media/billeder/udgivelser/egal_aid_east_africa_dec_2011_dih_r_stu. อ้างถึงใน มยุรี จำรัส. (2562). *ปัญหาทางกฎหมายในการบริหารกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, นิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 166.

² Legal Aid Board. (2-018) . *About Dutch Legal Aid Board*. (Online) . Available: <http://www.rechtsbijstand.nl/organisatie-en-vestigingen/about-the-legal-aid-board>. อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 179.

ลักษณะการดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในส่วนของกรรับเรื่อง ปรีกษาให้คำแนะนำ จัดส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาทนายความ ที่ปรีกษา ผู้ไกล่เกลี่ย ออกเงินค่าทนายความและค่าใช้จ่ายในทางคดี มีข้อสังเกตว่าลักษณะการให้ความช่วยเหลือ คือ ส่วนเบื้องต้น คือช่องทางเข้าไปใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์ ชื่อ Roadmap to Justice 2.0 ซึ่งช่วยให้ประชาชนทั่วไปสามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นได้เอง รวมถึงการไกล่เกลี่ยออนไลน์ ส่วนที่สอง คือ รูปแบบมีจุดคั่นเตอร์ที่มีเจ้าหน้าที่รับเรื่องก่อนลงไปช่วยเหลือจริง ซึ่งอาจจะส่งไปยังทนายความหรือผู้ไกล่เกลี่ยที่ลงทะเบียนไว้ การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนไม่ใช่การให้ความช่วยเหลือโดยเสมอภาค แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือเฉพาะคนที่ไม่สามารถรับผิดชอบค่าทนายความได้ (A person of Limited Means) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา จะใช้รายได้และทรัพย์สินในการพิจารณา หากมีรายได้เกินกว่าที่กำหนดไว้ บุคคลนั้นก็ไม่สามารถขอความช่วยเหลือทางกฎหมายได้ โดยจะมีการประเมินและตรวจสอบผู้ขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมาย ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลตามทะเบียนราษฎร์ ระดับของรายได้ 2 ปี ก่อนวันยื่นคำขอ และเนื้อหาสาระของคดี ว่าต้องมีข้อเรียกร้องสิทธิหรือต่อสู้คดีที่สมเหตุผล

3.1.2 สาธารณรัฐสิงคโปร์

การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของสิงคโปร์ มีสมาคมที่เป็นองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ตั้งขึ้น โดยพระราชบัญญัติวิชาชีพกฎหมาย มีงบประมาณจากรัฐบาลและการสมทบของสมาชิกสมาคม การบริจาด หน้าที่ของสมาคมกฎหมาย คือ ทำหน้าที่เป็นองค์กรตัวแทนวิชาชีพของนักกฎหมายสิงคโปร์ ทั้งยังเป็นหน่วยงานกำกับดูแล นักศึกษากฎหมายรวมถึงหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความยุติธรรม ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพกฎหมาย มาตรา 38 กำหนดให้มีการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน (Pro Bono) ซึ่งถือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ โดยกระบวนการให้ความช่วยเหลือของสำนักงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของสมาคมกฎหมาย (Pro Bono Service Office) มีการขอความร่วมมือให้ทุกสำนักงานทำงานเพื่อสังคม โดยการให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยไม่รับค่าตอบแทนเป็นเวลาอย่างน้อย 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยสำนักงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของสมาคมกฎหมายยังให้บริการทั้งทางด้านกรให้คำปรึกษาทางกฎหมาย เป็นทนายความ และการให้การศึกษาฝึกอบรมและค้นคว้าวิจัยทางกฎหมายด้วย³ ทำให้การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายมีความครอบคลุมในทุกกระบวนการ

³ Vigayendran Gregory. (2018). *The Role of Bar Associations in Supporting Pro Bono*. (Online). Available: <https://www.probono-conference.org/wordpress/wp-content/uploads/2014/01/Plenary-3.pdf>. อ้างถึงใน มยุรี จำรัส. อังแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 180-181.

3.1.2.1 หลักเกณฑ์การความช่วยเหลือ

ผู้ขอรับความช่วยเหลือต้องลงทะเบียนและให้ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้ทนายความศึกษาข้อมูลข้อพิพาทก่อน แล้วจึงจะทำการนัดหมายผู้ขอรับความช่วยเหลืออีกครั้ง โดยต้องระบุข้อมูลเบื้องต้น⁴ ดังนี้

1) ผู้ขอรับความช่วยเหลือต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น สัญชาติ อายุ สถานภาพ การสมรส ข้อมูลติดต่อ

2) วันและเวลาตามกำหนดของศาล

3) ข้อมูลของคู่กรณี เช่น นายจ้าง คู่สมรส

4) รายละเอียดของสัญญาหรือระยะเวลาที่ผิดนัด

5) ความเป็นมาของปัญหา เช่น จำนวนยอดหนี้ ความเสียหาย

6) คำอธิบายรายละเอียดของปัญหาหรือข้อพิพาท

7) สำหรับกรณีการหย่า ต้องระบุจำนวนบุตร รายละเอียดการดูแล การแบ่งทรัพย์สิน หากคู่สมรสเป็นชาวต่างชาติหรือใช้เวลาอยู่ต่างประเทศต้องระบุสถานะพลเมืองว่าแต่งงานกันที่ใด ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์หรือไม่

3.1.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่ 91647 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ.1991 และพระราชกฤษฎีกาที่ 91-1266 ลงวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ.1991 ซึ่งออกมาแทนกฎหมายเดิมซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่ ค.ศ.1972

3.1.3.1 หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ

1) ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือที่พิจารณาให้ค่าใช้จ่าย ทั้งในการดำเนินคดีในศาล และค่าใช้จ่ายในการเตรียมคดีหรือการดำเนินคดีนอกศาล

2) การให้ความช่วยเหลือ เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านการจัดหาทนายความในการดำเนินคดี โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นการดำเนินคดีในศาล หรือการประนีประนอมยอมความนอกศาล ส่วนในคดีอาญานั้นยังให้ความช่วยเหลือในชั้นสอบสวน หรือการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการอุทธรณ์ด้านวินัยแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำด้วย

3) การให้ความช่วยเหลือนั้นรวมถึงการจ่ายค่าใช้จ่ายให้แก่ทนายความ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนผู้เชี่ยวชาญที่จำเป็นในคดีด้วย⁵

⁴ Community Legal clinic. (Online). Available: <https://www.lawsocprobono.org/Pages/Community-Legal-Clinic.aspx>. [2021,11 January]

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสเป็นการให้ความช่วยเหลือทั้งในชั้นก่อนฟ้องและชั้นประนีประนอมยอมความ กล่าวคือ เป็นการให้ความช่วยเหลือกฎหมายแก่ประชาชนตลอดทั้งกระบวนการ⁵

3.1.3.2 ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ

คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในแต่ละเขตศาลจะเป็นผู้พิจารณาให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ คือ⁷

1) จะต้องเป็นผู้ยากไร้ โดยพิจารณาการให้ความช่วยเหลือตามอัตราส่วนของรายได้ หากมีรายได้น้อยจะได้รับความช่วยเหลือโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ถ้ามีรายได้เกินกว่าที่กำหนดไว้จะต้องจ่ายบางส่วน

2) การขอความช่วยเหลือต้องแสดงหลักฐานรายได้ประกอบ

3) ผู้ได้รับความช่วยเหลือจะต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศ โดยจะมีสัญชาติฝรั่งเศสหรือสัญชาติอื่นก็ได้ ในกรณีที่เป็นการบุคคลที่มีสัญชาติอื่นจะต้องเป็นสัญชาติของประเทศที่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงกำหนดให้รัฐบาลฝรั่งเศสช่วยเหลือทางกฎหมาย

3.1.4 สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ

ประเทศอังกฤษมีการก่อตั้งระบบการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในปี ค.ศ.1945 เป็นครั้งแรก หลังจากนั้นในปี ค.ศ.1949 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการให้ความช่วยเหลือและแนะนำทางกฎหมาย (Legal Aid and Advice Act 1949) ขึ้นมาใช้บังคับ โดยกำหนดให้มีกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายแก่รัฐที่จะใช้เป็นค่าตอบแทนแก่ทนายความ ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ทั้งนี้อัตราค่าตอบแทนไม่ได้คิดเหมาจ่ายเป็นรายคดี แต่จะจ่ายตามงานที่ทำ⁸ เช่นการเขียนคำคู่ความ การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การว่าความ

⁵ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ ก. (2547). *โครงการศึกษาและพัฒนาระบบกฎหมายทนายความสาธารณะ (Public Defender)*. หน้า 113. อ้างถึงใน กิตติเชษฐ์ ธนชัยชาวพัฒน์. (2558). *การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมายภายใต้กองทุนยุติธรรม*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 51.

⁶ อุทัย อาทิวา. *รวบรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส (ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง. หน้า 119. อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

⁷ Legal aid-france. (Online). Available: https://e-justice.europa.eu/content_legal_aid-37129-fr-en.do?member=1 [2021,11 January]

⁸ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ ข. (2521). *วิธีพิจารณาความในสหรัฐอเมริกา. คลุยพาห.* (กันยายน-ตุลาคม). หน้า 99. อ้างถึงใน กิตติเชษฐ์ ธนชัยชาวพัฒน์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 56.

ในชั้นพิจารณาคดีของศาล เป็นต้น ส่วนในคดีอาญานั้นมีอำนาจในการแต่งตั้งทนายความเพื่อแก้ต่างให้กับจำเลยในคดีอาญาที่มีฐานะยากจนซึ่งรัฐเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก้ทนายความ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิจำเลยในการมีทนายความและเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างเท่าเทียมยุติธรรมไม่ว่าจำเลยจะมีฐานะทางการเงินเป็นอย่างไรก็ตาม

การให้ความช่วยเหลือในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าซึ่งการช่วยเหลือในการดำเนินคดีสำหรับคดีแพ่งของประเทศอังกฤษจะอยู่ภายใต้ The Access to Justice Act 1999 โดยมี The legal Service Commission เป็นคณะกรรมการในการดูแลการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในการดำเนินคดีและการบริหารกองทุนเพื่อการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการดำเนินคดี ซึ่งในคดีแพ่งเรียกว่า The Community Legal Service Fund

3.1.4.1 หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ

1) ผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจะต้องเป็นบุคคลยากไร้ มีฐานะทางการเงินไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยจะพิจารณาจากรายได้และทรัพย์สิน รวมถึงภาระค่าใช้จ่ายของผู้ขอรับความช่วยเหลือ

2) การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการดำเนินคดี จะต้องมีคำวินิจฉัยถึงพฤติการณ์ว่าการให้ความช่วยเหลือนั้นจะทำให้เกิดประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือไม่ โดยจะต้องคำนึงถึงโอกาสการชนะคดี ความเกี่ยวข้องกับสาธารณะ และประโยชน์ที่เป็ไปได้ของการดำเนินคดี

3) ผู้ได้รับความช่วยเหลือสามารถร้องขอต่อทนายความ หรือในกรณีที่ไม่สามารถหาทนายความ ได้ก็ให้ร้องขอต่อ The legal Service Commission ช่วยจัดให้มีทนายความ เพื่อช่วยเหลือในการจัดทำคำขอ จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และร้องขอรับความช่วยเหลือทางการเงินต่อ The Legal Aervice Commisison Regional Office เพื่อพิจารณา โดยจะต้องมีเอกสารประกอบคำขอ เช่น หลักฐานทางการเงิน เป็นต้น

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

ประเทศ การช่วยเหลือ	เนเธอร์แลนด์	สิงคโปร์	ฝรั่งเศส	บริเตนใหญ่ ^๑	ไทย
การให้คำแนะนำ ทางกฎหมาย (Legal advice)	✓	✓	✓	✓	✓
ผู้ช่วยเหลือทาง กฎหมาย (Legal assistant)	✓	✓	✓	✓	x
ตัวแทนทาง กฎหมาย (Legal representation)	✓	✓	✓	✓	✓
ค่าใช้จ่ายในการ แสวงหาหลักฐาน	✓	✓	x	x	✓
ค่าใช้จ่ายก่อน การดำเนินคดี	✓	x	✓	x	x
ค่าใช้จ่ายใน การดำเนินคดี	✓	x	✓	ได้รับการ ยกเว้นโดย ศาล	✓
การให้ความรู้ ด้านกฎหมาย	x	✓	x	✓	✓

จากตารางการเปรียบเทียบดังกล่าวพบว่า การให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายนั้นในทุกประเทศ มีการสนับสนุนเป็นการให้เป็นค่าใช้จ่ายในชั้นศาล และการจัดหาผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย และทนายความเป็นหลัก โดยจะมีหน่วยงานหรือองค์กรในการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ โดยจะพิจารณาการให้ความช่วยเหลือจากสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ขอรับความช่วยเหลือและข้อเท็จจริงของข้อพิพาทเป็นหลักว่าจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือมากน้อยเพียงใด โดยอาจจะเป็นการให้ความช่วยเหลือทั้งจำนวน หรือเป็นการให้ความช่วยเหลือเพียงบางส่วนก็ได้

โดยประเด็นในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายของประเทศไทยนั้นยังคงไม่มีการจัดให้มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยการจัดให้มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายนั้น จะเป็นการช่วยเหลือประชาชนได้อย่างครอบคลุม และมีขอบเขตการให้ความช่วยเหลือได้มากกว่าการดำเนินคดีในชั้นศาล เช่น การรวบรวมพยานหลักฐาน หรือการช่วยเหลือระงับข้อพิพาทในกระบวนการไกล่เกลี่ย เป็นต้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในแต่ละประเทศต่างมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในประเทศของตนเอง หรือประเทศที่มีความตกลงร่วมกันในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วการให้ความช่วยเหลือจะมุ่งไปที่ประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้วยสาเหตุทางปัจจัยในเรื่องของงบประมาณค่าใช้จ่ายหรือเป็นผู้ยากไร้ ซึ่งแต่ละประเทศจะกำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดอื่นที่แตกต่างกันไป ในส่วนของการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการดำเนินคดีทุกประเทศจะมีความช่วยเหลือในขั้นตอนของการดำเนินคดีในชั้นศาลหรือการจัดหาทนายความเป็นหลัก โดยในบางประเทศจะมีการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายนอกเหนือจากการดำเนินคดีในศาลด้วยรวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทนายความ กล่าวคือการจัดหาผู้ช่วยทนายความเพื่อใช้ในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ทั้งนี้ในการดำเนินการขององค์กรที่ให้ความช่วยเหลือโดยส่วนใหญ่มีรัฐเป็นผู้ดำเนินการหลัก มีเพียงบางประเทศ เช่น ประเทศสิงคโปร์ที่เกิดจากสมาคมในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชน

3.2 การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเยียวยาผู้ถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมายต่างประเทศ

3.2.1 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีระบบการทดแทนความเสียหายโดยรัฐ โดยมี 2 องค์กรที่ทำงานร่วมกัน คือ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และกองทุนเพื่อการทดแทนผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและความผิดทางอาญา

1) คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย (*La Commission D'indemnisation Des Victimes D'infraction*) คณะกรรมการนี้จะมีอยู่ทุกจังหวัด เป็นองค์กรที่ใช้ระบบตุลาการ มีองค์ประกอบขอคณะกรรมการ 3 คน คือ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดคนหนึ่งเป็นประธาน ผู้พิพากษาศาล

จังหวัดอีกคนหนึ่งเป็นกรรมการและประชาชนผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเรื่องผู้เสียหาย อีกคนหนึ่งเป็นกรรมการ⁹

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายมีหน้าที่รับคำร้องขอจากผู้เสียหายและพิจารณาสั่งการให้กองทุนจ่ายค่าทดแทนให้ผู้เสียหาย คำสั่งของคณะกรรมการถือเป็นคำสั่งทางศาล ซึ่งสามารถอุทธรณ์คำสั่งได้ที่ศาลอุทธรณ์ ความเสียหายที่อาจร้องขอ แบ่งได้เป็นสองประเภทคือ

ประเภทที่หนึ่ง ความเสียหายรุนแรง คือ ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ชีวิต หรือ บาดเจ็บ จนไม่สามารถประกอบการทำงานได้เกินหนึ่งเดือน นอกจากนี้ยังรวมถึงความเสียหายที่เกิดจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราและความผิดเกี่ยวกับเพศอื่นๆ ความเสียหายประเภทนี้ผู้เสียหายจะได้รับการทดแทนเต็มจำนวนแบบไม่มีเงื่อนไข

ประเภทที่สอง ความเสียหายไม่รุนแรง คือ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อร่างกายที่ผู้เสียหายไม่อาจประกอบการทำงานได้น้อยกว่าหนึ่งเดือนผู้เสียหายจะได้รับการช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไขแห่งการทดแทนในความเสียหายประเภทนี้คือ

1) ผู้เสียหายต้องมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 1,288 ยูโร (ประมาณ 61,824 บาท) โดยคำนึงถึงสภาพที่อยู่อาศัยและบุคคลผู้ร่วมอยู่อาศัยกับผู้เสียหาย

2) ผู้เสียหายต้องแสดงให้เห็นว่าตนไม่มีทางได้รับค่าเสียหายจากทางอื่น เช่น ถูกปฏิเสธจากบริษัทประกัน

3) ผู้เสียหายต้องแสดงให้เห็นถึงสภาพความเสียหายทางกาย และจิตใจที่รุนแรง ที่เป็นผลมาจากการกระทำความผิด

4) ค่าทดแทนทั้งหมดที่อาจได้กับผู้เสียหายประเภทนี้ต้องไม่เกิน 3,864 ยูโร (ประมาณ 185,472 บาท)

2) กองทุนเพื่อการทดแทนผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและความผิดทางอาญา (*Fonds De Garantie Des Victimes Des Actes De Terorisme Et D'autres Infractions*)¹⁰

รัฐบัญญัติฉบับลงวันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ.1990 ได้ก่อตั้ง "กองทุนทดแทนผู้เสียหายจากการก่อการร้ายและความผิดอาญา" ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้การทดแทนบุคคลดังต่อไปนี้

1) ผู้เสียหายจากการก่อการร้าย

2) ผู้เสียหายจากความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

3) ผู้เสียหายจากความผิดเกี่ยวกับเพศ

⁹ ปกป้อง ศรีสนิท. (2555). *การปฏิรูปกองทุนยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: เป็นไท. หน้า 13. อ้างถึงใน กิตติเชษฐ์ ธนชัยเชาวพัฒน์. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 53.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

4) ผู้เสียหายจากความผิดฐานลักทรัพย์ น้อ โกง ชักยอก ทำให้เสียหาย

โดยกองทุนนี้มีหน้าที่ในการเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการทดแทนความเสียหายตามกฎหมายที่มีอยู่จำนวนสองฉบับ คือ รัฐบัญญัติ ฉบับลงวันที่ 9 กันยายน ค.ศ.1986 สำหรับการทดแทนผู้เสียหายจากการก่อการร้าย และรัฐบัญญัติฉบับวันที่ 3 มกราคม ค.ศ.1977 สำหรับการทดแทนผู้เสียหายในความผิดอาญา

การพิจารณาค่าทดแทนของประเทศฝรั่งเศส เป็นการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาค่าทดแทน ซึ่งมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งหากผู้ได้รับความช่วยเหลือไม่พอใจสามารถอุทธรณ์คำสั่งได้ที่ศาลอุทธรณ์

3.2.2 ราชอาณาจักรสวีเดน

ประเทศสวีเดนมีพระราชบัญญัติสวัสดิการสังคมฉบับปรับปรุงค.ศ. 2001 หรือ social services Act 2001 เป็นกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมที่มีนวัตกรรมช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการรับรองการเข้าถึงข้อมูลสำหรับผู้เสียหาย (increased information to crime victim) การจัดให้มีบุคคลที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย (assigned support person) การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (crime victim fund) และกระบวนการที่สะดวกต่อการขอรับค่าชดเชย (simplified procedures) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority) และแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าว¹¹

หน่วยงานช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม หน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation and Support Authority–Brottsoffermyn digheten) เป็นหน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรมภายใต้การดูแลของอธิบดี (Director General) โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้¹²

1) การชดเชยค่าเสียหายจากการก่ออาชญากรรม (Criminal Injuries Compensation) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถจ่ายค่าชดเชยหรือผู้เสียหาย ไม่มีประกันรองรับ รวมถึงในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้

¹¹ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, วรณพร ไกศยวิมล และทองใหญ่ อัยยะวารากุล. (2559). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาแนวทางการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลระบบการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยนเฉพาะและครบวงจร: กรณีศึกษาประเทศสวีเดน*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. อ้างถึงใน ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. (2561). *เหยื่ออาชญากรรม: สิทธิและการช่วยเหลือเยียวยา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, หน้า 96.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 96.

2) การบริหารจัดการกองทุนช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Fund) โดยกองทุนดังกล่าวให้การสนับสนุนองค์กรอิสระ (NGOs) และหน่วยงานภาครัฐเพื่อช่วยเหลือเหยื่อเพื่อการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรม

3) การเป็นศูนย์ (Centre of Competence) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการรวบรวมเผยแพร่ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติ คู่มือเหยื่อให้กับภาครัฐ องค์กรอิสระและเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนจัดอบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพการดูแลเหยื่ออาชญากรรม

4) เป็นหน่วยงานที่ติดตามเรียกเงินคืนจากผู้กระทำผิด (using the right of recourse) โดยในประเทศสวีเดนมีรูปแบบการประสานงานจากส่วนกลางไปยังระดับภูมิภาค 22 แห่ง และส่วนท้องถิ่น 290 แห่ง โดยระดับภูมิภาค 20 พื้นที่ ดูแลการให้บริการเหยื่อ (victim service) โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ศูนย์สุขภาพและสภาพทางจิต (health center) ศูนย์แพทย์ (Medical care)

สำหรับท้องถิ่น จะดูแลให้การสนับสนุนองค์กรภาคเอกชน เช่น ศูนย์พักพิงสตรีที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Victim Support and Women's shelters) ศูนย์พักพิงเด็กที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Center for support to young victims of crime) จำนวน 30 ศูนย์ และมีศูนย์พักพิงที่อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นอีก 41 แห่ง อีกทั้งยังมีภาคประชาสังคม (civil society) เป็นหน่วยในการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือเหยื่อ (Victim support Sweden) อีกด้วย

3.2.2.1 ระบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศสวีเดนได้กำหนดระบบการจ่ายค่าชดเชยภายใต้รัฐสวัสดิการ โดยสรุปได้ 3 ช่องทาง ได้แก่¹³

1) จากคำวินิจฉัยของศาลจากการฟ้องร้องคดีทางแพ่ง เป็นการชดเชยโดยคำวินิจฉัยของศาล จากการฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งเหยื่อผู้เสียหายต้องมีการฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่งโดยการเรียกค่าเสียหายจะอยู่บนพื้นฐานของการชดเชยผู้เสียหายและไม่ใช่เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด (non – punitive damages) โดยกฎหมายแพ่งของสวีเดนเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายสำหรับการสูญเสียที่เกิดขึ้นกับสภาพร่างกาย จิตใจ ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การสูญเสียรายได้ ตลอดจนการสูญเสียเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรี โดยผู้กระทำความผิดต้องเป็นผู้จ่ายให้กับเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่การกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้ เนื่องจากต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านทรัพยากรของผู้กระทำความผิดและในกรณีที่เหยื่อมีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด ค่าชดเชยอาจถูกปรับลดตามลำดับ

¹³ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, วรณพร ไกศวิณิช และทองใหญ่ อัยยะวรากุล. อ่างแล้วจึงอรอดที่ 17. หน้า 97-98.

2) บริษัทประกันภัย ในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้เหยื่อผู้เสียหาย อาจสามารถได้รับค่าชดเชยจากบริษัทประกันภัยส่วนบุคคลซึ่งอาจครอบคลุมตั้งแต่การโจรกรรม อุบัติเหตุไปจนถึงการทำร้ายร่างกาย โดยส่วนมากประชาชนในประเทศสวีเดนจะทำประกันภัยที่พัก และทรัพย์สิน ซึ่งครอบคลุมการชดเชยความเสี่ยงที่เกิดจากอาชญากรรมและการบาดเจ็บส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม การทำประกันภัยในลักษณะดังกล่าวไม่มีกฎหมายบังคับ ดังนั้นการชดเชยจึงขึ้นอยู่กับว่าความสามารถในการรับภาระค่าใช้จ่ายในการทำประกัน เช่น ในกรณีที่เหยื่อ พักอาศัยอยู่กับผู้กระทำความผิด ประกันภัยในลักษณะดังกล่าวจึงทำให้จำกัดการให้ความคุ้มครองตามประเภทเหยื่ออาชญากรรมและประเภทอาชญากรรม ทำให้เหยื่อที่เกิดอาชญากรรมความรุนแรงในครอบครัวไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามหลักการดังกล่าว นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของเหยื่อต่อการกระทำความผิด อาจส่งผลให้เสียสิทธิในการเอาประกัน

3) การเรียกร้องค่าชดเชยและค่าเสียหายจากโครงการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (criminal injuries compensation) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายหรือไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหายไม่มีประกันภัยคุ้มครอง ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านค่าชดเชยและค่าเสียหายได้จากโครงการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (criminal injuries compensation) ในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดได้ จะต้องมีการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นเพื่อทราบข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำร้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงจากการก่อคดีอาชญากรรมโดยการชดเชยค่าเสียหายมิได้กำหนดเฉพาะบุคคลผู้มีสัญชาติสวีเดนหรือมีถิ่นพำนักในประเทศสวีเดนเท่านั้น

การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมภายใต้โครงการรัฐ (criminal injuries compensation) เป็นการชดเชยเยียวยาเหยื่อที่มีความครอบคลุมซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิทางสังคมให้กับพลเมืองทุกคน เช่น การชดเชยกรณีการสูญเสียรายได้ทุกกรณี อันเป็นหัวใจของระบบรัฐสวัสดิการ (welfare state) ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากการช่วยเหลือบนพื้นฐานของการกุศลและเป็นไปตามดุลยพินิจ (charity and discretionary based) มาจนถึงการได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มรูปแบบอย่างไม่มีเงื่อนไขโดยไม่มีกฎหมายเป็นหลักประกันในการรองรับ (benefits and entitlement based) โดยที่ระบบดังกล่าวเป็นระบบที่ได้รับการผลักดันในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างความเท่าเทียม ทำให้มีหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับงบประมาณสูง

นอกจากนี้ ในประเทศสวีเดนยังมีการชดเชยที่เป็นรูปแบบพิเศษของการชดเชยของผู้เสียหายสำหรับเด็กที่พบเห็นความรุนแรงสำหรับบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งข้อกำหนดประการหนึ่งคือการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดจะต้องถือว่าเป็นอันตรายต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของเด็กต่อบุคคลที่เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด โดยรัฐจะต้อง

รับผิดชอบชดเชยแก่เด็กที่พบเห็นการกระทำดังกล่าว ไม่ว่าเด็กจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ก็ตาม¹⁴

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องไม่พอใจต่อผลการพิจารณาการจ่ายค่าชดเชย ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิที่จะขอให้คำร้องของตนได้รับการพิจารณาใหม่โดยผ่านผู้อำนวยการกรมชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Director of the Criminal Injuries Compensation Department) และอธิบดีหน่วยงานชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Director-general of the Criminal Injuries Compensation and Support Authority) และคณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Bord of Criminal Injuries Compensation)

3.2.2.2 การขอรับค่าชดเชยและค่าเสียหาย

ผู้เสียหายต้องกรอกแบบฟอร์มของหน่วยงานของรัฐซึ่งอาจทำโดยผ่านทางเว็บไซต์ (www.brottsoffermyndigheten.se/eng) โดยต้องยื่นภายในสามปีนับจากวันสิ้นสุดกระบวนการสอบสวนหรือนับจากวันเกิดเหตุ ยกเว้นกรณีพิเศษ เช่นกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ สามารถยื่นขอรับค่าชดเชยได้จนถึงอายุ 21 ปี

กรณีที่ผู้ยื่นคำร้องไม่พอใจต่อผลการพิจารณาการจ่ายค่าชดเชย ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิที่จะขอให้คำร้องตนได้รับการพิจารณาทบทวนใหม่โดยผ่านผู้อำนวยการกรมชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (director of the Criminal Injurise Compensation and Support Authority) และคณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Board of Criminal Injuries Compensatio)¹⁵

3.2.2.3 ประเภทของการชดเชย

- 1) ค่ารักษาพยาบาล ค่าบำบัดฟื้นฟู
- 2) ค่าชดเชยจากการสูญเสียรายได้
- 3) ค่าชดเชยจากการทุกข์ทรมานทางกายและทางใจไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร
- 4) ค่าชดเชยจากการสูญเสียเกียรติและศักดิ์ศรี (personal integrity) จากการถูกล่วงละเมิดเสรีภาพ ความสงบและชื่อเสียง

ในส่วนของการพิจารณาการชดเชยสำหรับการสูญเสียทรัพย์สินหรือความเสียหายจากทรัพย์สินขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี

3.2.3 ราชอาณาจักรนอร์เวย์

การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรม เกิดจากแนวคิดของนักกฎหมายกลุ่มหนึ่งที่ได้ออกข้อเสนอจากเนติบัณฑิตยสภาของประเทศนอร์เวย์ ที่เรียกร้องให้รัฐหา

¹⁴ Criminal injuries compensation. (Online). Available:<https://www.brottsoffermyndigheten.se/eng/compensation/criminal-injuries-compensation> [2021,11 January]

¹⁵ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, วรณพร ไกศยวณิช และทองใหญ่ อัยยะวรากุล. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 11. หน้า 99.

แนวทางการช่วยเหลือจากอาชญากรรม ต่อมาในปี ค.ศ.1976 แนวคิดดังกล่าวได้เกิดเป็นรูปธรรมในกฎระเบียบว่าด้วยการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (The Compensation for Victim of Violent Crime Regulation) ซึ่งได้เริ่มการให้เงินชดเชยเหยื่อในรูปแบบของเงินช่วยเหลือจากรัฐที่เป็นไปตามหลักมนุษยธรรม (Ex gratia payment)¹⁶

ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง 2001 (Compensation for Victim of Violent Crime Act) และฉบับแก้ไขปี ค.ศ.2008 และปี ค.ศ.2011 นับว่าเป็นการให้สิทธิชดเชยค่าเสียหายโดยรัฐตามกฎหมาย (legally entitled to compensation) ทำให้เหยื่อได้รับความสำคัญมากขึ้นระกระบวนกรยุติธรรม จากที่เป็นเพียงพยานในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด มาเป็นบุคคลที่รัฐจะต้องให้การดูแล ซึ่งวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นไปเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายที่ถูกละเมิดในทางอาญา ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือภายใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรม โดยโครงการชดเชยเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim Compensation Program) ได้เกิดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

3.2.3.1 ระบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ระบบการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ของราชอาณาจักรนอร์เวย์ ประกอบด้วย¹⁷

1) หน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรมหรือ The Norwegian Criminal Injurise Compensation Authority – kontoret for voldsofferstatming หรือ เรียกย่อว่า KfV เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ 2003 โครงสร้างและหน่วยงานช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของประเทศนอร์เวย์เป็นแบบรวมศูนย์การพิจารณาอนุมัติไว้ที่ศูนย์กลางแห่งเดียวภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรมหน่วยงานชดเชยความเสียหายจากอาชญากรรมของนอร์เวย์มีการกิจหลักในการพิจารณาคำร้องขอการชดเชยซึ่งสามารถกระทำได้ผ่านการยื่นคำร้องออนไลน์หรือการส่งคำร้องมาทางไปรษณีย์มาก

2) หน่วยงานบริการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในระดับพื้นที่หรือ The regional office of the service for victims of crime – Radgivningskontorene เรียกย่อว่า RKK เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจัดตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1996 โดยพัฒนาจากโครงการร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงยุติธรรมของนอร์เวย์โดยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายโดยผู้สามารถขอรับการช่วยเหลือรวมทั้งผู้ตกเป็นเหยื่อเองหรือญาติของเหยื่อตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นที่ได้รับ

¹⁶ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, วรรณพร ไกศยวณิช และทองใหญ่ อัยยะวรากุล. อังแล้วเชิงอรรถที่ 11. หน้า 109.

¹⁷ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, วรรณพร ไกศยวณิช และทองใหญ่ อัยยะวรากุล. อังแล้วเชิงอรรถที่ 11. หน้า 112.

ผลกระทบจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยจุดมุ่งหมายหลักของการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเป็นการฝึกอาสาสมัครที่เข้าร่วมในโครงการให้มีความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือในมิติต่างๆที่อยู่รอบด้าน เช่น การแจ้งสิทธิของเหยื่อการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนให้คำแนะนำแก่เหยื่ออาชญากรรมให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมและสนับสนุนพยานทั้งก่อนระหว่างและหลังพิจารณาคดีการให้กำลังใจผู้ตลอดจนการเป็นพี่เลี้ยงเด็กในการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องหรือการส่งต่อเหยื่อไปอยู่ในการดูแลของมีอาชีพที่มีความชำนาญเฉพาะ

3) หน่วยงานกิจการพลเรือน (Norwegian Civil Affairs Authority – statens sivilretts – forvaltning เรียกว่า SRF) สังกัดกระทรวงยุติธรรม อย่างไรก็ตามการดำเนินการของหน่วยงานถือเป็นอิสระทางด้านการเงินกล่าวคือได้รับการจัดสรรงบประมาณ โดยตรงจากกระทรวงการคลังผ่านมายังกระทรวงยุติธรรมและการจัดการต่างๆภายในปราศจากการแทรกแซง โดยกระทรวงยุติธรรมมีบทบาทเพียงเป็นหน่วยงานที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหน่วยงานกิจการพลเรือนเท่านั้น อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานกิจการพลเรือนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรับคำอุทธรณ์การชดเชยจากอาชญากรรม (Compensation for victims of violent crime) เท่านั้นหากยังรวมถึงการชดเชยอยู่ในรูปแบบอื่นเช่นการชดเชยเหยื่อภายหลังจากที่อัยการได้ส่งฟ้องคดีอาญาแล้ว (Compensation subsequent to prosecution) การให้เงินช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม (Ex gratia payment) การให้การดูแล (Guardianship) การให้คำปรึกษากฎหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายการจัดการมรดก นอกจากนี้ยังเป็นเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาค่าชดเชยตลอดจนการเป็นหน่วยงานเลขานุการให้คณะกรรมการอื่นอีกหลายชุดเช่นคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการของเด็ก (Commission on Child Welfare Experts) คณะกรรมการนิติเวช (Norwegian Board of Medicine) และคณะมนตรีที่ปรึกษาเรื่องการล้มละลาย (Norwegian Advisory Council on bankruptcy) เป็นต้น

4) คณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง (Compensation Board for Victims of Violent Crime) ทำหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจหน้าที่ในการอุทธรณ์คณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรงจะจัดการเรื่องอุทธรณ์ทั้งหมดที่เป็นข้อสงสัยตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรงได้ระบุให้มีคณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง ประกอบด้วยคณะกรรมการ 3 คน ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งครั้งละ 4 ปี โดยสามารถดำรงตำแหน่งได้หลายวาระ ซึ่งประธานกรรมการและกรรมการหนึ่งท่านจะต้องมีปริญญาทางนิติศาสตร์

3.2.3.2 ผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชย

1) บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บจากการตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรม

2) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับบุคคลใกล้ชิดตัวเด็กโดยความรุนแรงนั้นจะต้องก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจอย่างรุนแรงจนทำลายความรู้สึกไว้นั่นเองหรือความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของเด็ก (Sense of security)

3) ผู้พึ่งพิงของเหยื่อในกรณีที่เกี่ยวข้อง

4) สมาชิกในครอบครัวของเหยื่อ

5) ผู้ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้พยายามป้องกันปัญหาอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้น

6) ผู้ให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นอันตรายต่อชีวิตสุขภาพเสรีภาพหรือผู้พยายามปกป้องป้องกันหรือลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมนั้น

3.2.3.3 ประเภทของการช่วยเหลือ

การเรียกขอรับเงินชดเชยตามสิทธิในพระราชบัญญัติการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรง ปี ค.ศ.2001 จะต้องเป็นส่วนที่ไม่สามารถเรียกเอาจากประกันส่วนอื่นๆ โดยสิ่งที่เหยื่อสามารถได้รับการชดเชย ประกอบด้วย การชดเชยความเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน¹⁸

1) การสูญเสียรายได้ที่พึงได้จากการประสบอาชญากรรม

2) รายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการประสบอาชญากรรมเช่นค่ารักษาทางการแพทย์รายจ่ายด้านสุขภาพทั้งนี้แม้ในประเทศนอร์เวย์จะเป็นประเทศที่ใช้ระบบสวัสดิการที่ได้จัดให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลในสถานบริการสุขภาพของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายก็ตามแต่ยังมีรายจ่ายบางประเภทที่เป็นที่ระบบประกันสุขภาพของประเทศไม่ได้ครอบคลุมเช่นเงินส่วนแรกของค่าบริการและสุขภาพที่ประชาชนต้องจ่ายก่อนที่รัฐจะรับภาระในส่วนที่เหลือ ค่าทำศัลยกรรมตกแต่งอันเนื่องมาจากการบาดเจ็บเสียหายของเหยื่อตลอดจนค่าบริการด้านสุขภาพในสถานบริการของเอกชนในกรณีที่เป็นเรื่องด่วนเรื่องเหยื่อไม่สามารถรอรับบริการจากสถานบริการของรัฐ

3) ค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัวอื่นๆเช่นแว่นตานาฬิกาโทรศัพท์มือถือเป็นต้นที่อยู่บนตัวเหยื่อขณะที่เกิดอาชญากรรมอย่างไรก็ตามการชดเชยจะไม่ครอบคลุมถึงเงินและสิ่งของที่ถูกลบ โหมย ทั้งนี้การชดเชยที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นการชดเชยส่วนที่เหลือจากการชดเชยอื่นๆที่ได้รับเช่นจากการประกันสังคมระบบประกันอื่น หรือส่วนที่เรียกได้จากผู้กระทำความผิดแล้วเท่านั้น

4) การชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุพพลภาพเช่นความพิการทางสายตาหรืออวัยวะส่วนอื่นๆ โดยระดับการได้รับการชดเชยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งการชดเชย

¹⁸ ศรีสมบัติ โขภระจักษ์ชัด, วรณพร ไกศิวณิช และทองใหญ่ อัยยะวารากุล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 11. หน้า 117-119.

เหยื่อที่ได้รับบาดเจ็บถาวรเป็นการชดเชยพิเศษเพิ่มเติมสำหรับเหยื่อที่บาดเจ็บถาวร ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงหรือมีระดับของความทุพพลภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 โดยผู้ขอรับการชดเชยต้องมีหลักฐานทำให้การของผู้เชี่ยวชาญที่ระบุถึงระดับความรุนแรงและระยะเวลาของความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นตลอดจนหลักฐานที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับความทุพพลภาพ

5) การชดเชยความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non – economic damages) ค่าชดเชยความเจ็บปวดทุกข์ทรมานเหยื่อจะได้รับการชดเชยในรูปแบบของเงินก้อนสำหรับความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non pecuniary loss) เช่นความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม เช่นความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมาน (Pain and suffering) ที่เกิดขึ้นจากการต้องประสบชะตากรรมและการชดเชยความสูญเสียทางจริยธรรมเช่น ในกรณีที่อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ เป็นต้น

6) รายได้ที่พึงได้ของทายาทของเหยื่อเช่นบิดามารดาหรือบุคคลอื่นในกรณีที่เกี่ยวข้องชีวิตจากอาชญากรรม จากการสูญเสียผู้อุปการะเลี้ยงดู (Loss of provider) ในกรณีที่เหยื่อเสียชีวิต

7) ค่าเดินทางในกิจกรรมใดๆที่เกิดขึ้นจากการประสบอาชญากรรม เช่นการเดินทางติดต่อกับทนายหรือไปศาลหรือการเดินทางไปรับบริการทางสุขภาพ เป็นต้น

8) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวให้เข้ากับความบาดเจ็บหรือความเสียหายจากอาชญากรรม (House adaptation) และความจำเป็นทางการแพทย์ในการเข้าสู่สังคม (Social medical needs) เช่นการที่เหยื่อซึ่งได้รับบาดเจ็บจนทุกสภาพจำเป็นต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญในการดูแลบ้านหรือการเข้าสู่สังคม เป็นต้น

การอุทธรณ์ ผู้ยื่นสามารถอุทธรณ์เรื่องการชดเชยได้ที่คณะกรรมการการชดเชยเหยื่อจากอาชญากรรมรุนแรง (The Compensation Board for Victims of Violent Crime) โดยภายหลังเดือนมกราคม ค.ศ.2011 ผู้ยื่นอาจนำผลการตัดสินของคณะกรรมการชดเชยเหยื่ออาชญากรรมรุนแรงขึ้นศาลอุทธรณ์ได้อีกในบางกรณี

3.2.4 ประเทศญี่ปุ่น

การให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่เหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น เริ่มมีในยุค ค.ศ. 1940 โดยมีวัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือเยียวยาดังกล่าว เพื่อคืนความปลอดภัยให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ในความคิดเกี่ยวกับการจรรยาบรรณการให้ความช่วยเหลือเยียวยาดังกล่าว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในทางการเงิน แต่ยังมีได้มีแนวคิดในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่เหยื่ออาชญากรรมเป็นการทั่วไปในทุกกรณี

ต่อมาในปีค.ศ. 1980 ได้มีการสร้างระบบในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินแก่เหยื่ออาชญากรรมและเกิดแนวความคิดในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางการเงินแก่เหยื่ออาชญากรรมเป็นการทั่วไป โดยในปีค.ศ. 2004 ประเทศญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาขึ้นเรียกว่า “กฎหมายพื้นฐานว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม” โดยกฎหมายฉบับนี้นอกจากจะมีการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมในทางการเงินแล้วมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านจิตใจของผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาอีกด้วย โดยกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่ออาชญากรรมตามหลักสิทธิมนุษยชน¹⁹

3.2.4.1 หลักเกณฑ์ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน

เงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมนี้มีเงินที่รัฐจะจ่ายให้กับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดในทางอาญาทุกคน แต่จะจ่ายให้กับเหยื่ออาชญากรรมใน 3 กรณี²⁰ คือ

- 1) ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย และมีทายาทที่ยังมีชีวิตอยู่
- 2) ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยรุนแรง
- 3) ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมตกเป็นผู้พินาศ (กฎหมายการจ่ายเงินช่วยเหลือ

ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญานั้น มิได้รับการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บใด ๆ (เช่น ในกรณีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง เป็นต้น) ในส่วนของการตกเป็น “ผู้พินาศ” ที่จะได้รับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมนั้น ได้มีการบัญญัติระดับของความรุนแรงของความพินาศเอาไว้ทั้งสิ้น 14 ระดับบุคคลที่จะตกเป็นผู้พินาศและมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมจะต้องเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้

คำว่า “ทายาท” ตามกฎหมายการจ่ายเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมมีความหมายแตกต่างจากคำว่าทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่ง กล่าวคือ คำว่า “ทายาท” ตามกฎหมายการจ่ายเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม²¹ ได้แก่

- 1) สามีหรือภรรยาไม่ว่าจะได้มีการสมรสกันตามกฎหมายหรือไม่

¹⁹ ฌักทรี สร้อซท์ และคณะ. (2558). *โครงการศึกษาแนวทางการจ่ายเงินค่าตอบแทนการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อในคดีอาญา: กรณีการให้ความช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญาของญี่ปุ่น*. โครงการวิจัยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 5.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

²¹ ฌักทรี สร้อซท์ และคณะ. *อ้างแล้ว* ซึ่งวรรคที่ 19. หน้า 8-9.

2) บุตร บิดามารดา หลาน ปู่ย่าตายาย พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันซึ่งดำรงชีพด้วยรายได้ของเหยื่ออาชญากรรม

3) บุตร บิดามารดา หลาน ปู่ย่าตายาย พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันซึ่งดำรงชีพด้วยรายได้ของเหยื่ออาชญากรรม กฎหมายได้จัดระดับในการได้รับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมสำหรับทายาทดังกล่าวเอาไว้เรียงตามลำดับของบทบัญญัติของกฎหมายกล่าวคือ บุคคลในกลุ่มที่ 1 ย่อมมีสิทธิได้รับก่อนในกลุ่มที่ 2 และบุคคลกลุ่มที่ 2 ย่อมมีสิทธิได้รับก่อนกลุ่มที่ 3 นอกจากนี้ในกรณีของบุตรจะมีสิทธิได้รับก่อนบิดามารดา บิดามารดามีสิทธิได้รับก่อนหลาน หลานมีสิทธิได้รับก่อนปู่ย่า ตายายและปู่ย่า ตายายมีสิทธิได้รับก่อนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันอย่างไรก็ดีในกรณีของบุตรนั้นหากในขณะที่มีการกระทำความผิดอาญาจนผู้เสียหายถึงแก่ความตายนั้น บุตรยังไม่คลอดจากครรภ์และคลอดออกมาในภายหลังจากที่เหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย ให้พิจารณาว่ามารดาของบุตรคนดังกล่าวนั้นดำรงชีพโดยอาศัยรายได้ของเหยื่ออาชญากรรมหรือไม่²² หากมารดาของบุตรคนดังกล่าวนั้นดำรงชีพโดยอาศัยรายได้ของเหยื่ออาชญากรรม บุตรที่คลอดออกมาในภายหลังจะเป็นบุคคลกลุ่ม 2 แต่หากมารดาของบุตรคนดังกล่าวนั้นมีได้ดำรงชีพโดยอาศัยรายได้ของเหยื่ออาชญากรรม บุตรที่คลอดออกมาในภายหลังนั้น จะเป็นบุคคลกลุ่มที่ 3 นอกจากนี้ในส่วนของคำว่า “บิดามารดา” นั้นกฎหมายมิได้จำกัดเฉพาะเฉพาะบิดามารดาที่ได้จดทะเบียนสมรสกันเท่านั้นบิดามารดาตามความเป็นจริงก็อยู่ในความหมายของคำว่า บิดามารดาที่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม สำหรับในกรณีของบิดามารดาบุญธรรมย่อมมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือ

²² Crime Victims Benefit Payment Law(Law No. 36 May 1, 1980)

Article 5

1 . A person who falls under any of the following items at the time of the victim shall be eligible to receive bereaved family benefit :

(1) Victim's spouse(including a person who has been in substantially the same relationship as marital relationship, though not officially registered)

(2) Victim's child, parent, grandchild, grandparent, or sibling who has been dependent upon and supported by the income of the victim

(3) Victim's child, parent, grandchild, grandparent, or sibling who does not fall under the preceding item

2. When a child is born who was a fetus at the time of death of the victim, the child shall, for the purpose of the application of the preceding Paragraph, be regarded as a child provided in term (2) of the same Paragraph in the case the mother has been dependent upon and supported by income of the victim at the time of his death, and be regarded as a child provided in Item (3) of the same Paragraph in other cases

เหยื่ออาชญากรรมก่อนบิดามารดาที่แท้จริงโดยไม่คำนึงว่า บิดามารดาที่แท้จริงจะได้จดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ หากทายาทคนใดได้กระทำการฆาตกรรมเหยื่ออาชญากรรม หรือทายาทที่มีสิทธิรับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในลำดับก่อนหรือลำดับเดียวกันกับตนไม่ว่าการฆาตกรรมทายาทที่มีสิทธิรับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะกระทำก่อนหรือหลังเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย หรือหากการกระทำการฆาตกรรมของทายาทดังกล่าวมีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนอื่นได้รับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ทายาทที่ได้กระทำการฆาตกรรมนั้น ย่อมถูกตัดสิทธิมิให้รับเงินช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

3.2.4.2 ระบบการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

สำหรับการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาของรัฐของประเทศญี่ปุ่น โดยรัฐจะจัดสรรงบประมาณประจำปี²³ เพื่อให้เป็นแหล่งเงินในการชดเชยความเสียหายและมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย นอกจากนี้ ยังมีการตั้งคณะกรรมการเป็นกลไกผู้มีอำนาจในการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายคณะกรรมการประกอบด้วยคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ (The National Public Safety Commission) เป็นหน่วยงานของกรมตำรวจ ประกอบด้วยสมาชิก 6 คน โดยมีรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน โดยตำแหน่ง ส่วนกรรมการคนอื่น ๆ จะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคัดเลือกจากบุคคลที่ไม่เคยรับราชการตำรวจ หรืออัยการมาก่อนในระยะ 5 ปี ก่อนจะมีการแต่งตั้งกรรมการนี้ขึ้น และต้องไม่รับราชการในขณะที่เป็นกรรมการอยู่ โดยคณะกรรมการมีอำนาจในการพิจารณาจ่ายเงินชดเชยความเสียหายตลอดจนควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค (The Prefectural Public Safety Commission)²⁴ ในการตัดสินใจในแต่ละกรณีโดยให้เป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของการชดเชยความเสียหายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทั่วประเทศ ในการพิจารณาคำขออนอกจากนี้วิธีการขอรับเงินค่าชดเชยความเสียหายต้องยื่นคำร้องพร้อมทั้งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาค (Prefectural Public Safety Commission) โดยยื่นได้ที่สำนักงานใหญ่ของตำรวจหรือสถานีตำรวจซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลที่ผู้เสียหายหรือยัง

²³ ซาชิซาบุมิ ซอบทาสึบิ. (2543). *สิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาจากรัฐอันเนื่องมาจากการกระทำ ความผิดทางอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 63 อ้างถึงใน ชนัญญา กิจทวี. (2546). *การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาโดยรัฐ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 63.

²⁴ คณะกรรมการชุดนี้เป็นผู้ประสานงานส่วนท้องถิ่นของคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ เพื่อให้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหาย มาขอรับเงินชดเชยความเสียหาย ตามภูมิอำนาจของบุคคลดังกล่าว

อาชญากรรมมีภูมิลำเนาอยู่เมื่อคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาคพิจารณาคำขอแล้วก็จะจ่ายเงินชดเชยความเสียหายตามผลของการพิจารณาดังกล่าวในกรณีมีการยื่นคำร้องขอเข้ามาหากคณะกรรมการความปลอดภัยส่วนภูมิภาคไม่สามารถแจ้งให้ทราบได้ในเวลาอันรวดเร็วด้วยเหตุที่ยังไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิดหรือระดับความรุนแรงของอาการทุพพลภาพยังไม่ชัดเจน คณะกรรมการดังกล่าวอาจตัดสินใจจ่ายเงินชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิจะได้รับการชดเชยความเสียหายไปด้วยเงินจำนวนจำกัดจำนวนหนึ่ง

ทั้งนี้ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการความปลอดภัยสุขภาพอาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ (The National Public Safety Commission) พิจารณาคำขอใหม่อีกก็ได้และถ้าไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าวก็ยื่นคำคัดค้านคำวินิจฉัยโดยยื่นฟ้องคดีต่อศาล มิใช่ยื่นอุทธรณ์ต่อศาล อุทธรณ์นอกจากนี้คณะกรรมการไม่มีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดีได้²⁵ ในกรณีผู้มีสิทธิได้รับชดเชยความเสียหายได้รับเงินค่าชดเชยความเสียหายจากกฎหมายอื่น ๆ

ในกรณีรัฐจะไม่ชดเชยค่าเสียหายให้ในกรณีที่รัฐได้จ่ายเงินชดเชยความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายรัฐจะสวมสิทธิของบุคคลดังกล่าวในอันจะเรียกร้องความเสียหายจากผู้กระทำความผิดอาญาในจำนวนที่เท่ากับจำนวนเงินชดเชยความเสียหายที่รัฐได้จ่ายไป

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบการให้ความช่วยเหลือเหยื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิของไทยและต่างประเทศ

ประเทศ การช่วยเหลือ	ฝรั่งเศส	สวีเดน	นอร์เวย์	ญี่ปุ่น	ไทย
การเยียวยาความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา/ละเมิดสิทธิมนุษยชน	✓	✓	✓	✓	✓
การเข้าถึงข้อมูล	✓	✓	✓	✓	x
การเยียวยาความเสียหายทางร่างกาย	✓	✓	✓	✓	✓

²⁵ ชาติชาย ขอบทางศิลป์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 23. หน้า 63.

ประเทศ การช่วยเหลือ	ฝรั่งเศส	สวีเดน	นอร์เวย์	ญี่ปุ่น	ไทย
การเยียวยาความ เสียหายทาง ทรัพย์สิน	x	x	✓	x	x
การเยียวยา ด้านอื่น ๆ เช่น ชื่อเสียง รายได้	x	✓	x	x	x
การเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบ	x	✓	✓	✓	x
การให้ความ ช่วยเหลือ ทางด้านสังคม	x	x	✓	x	x

จากตารางการเปรียบเทียบดังกล่าวพบว่า ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายจากอาชญากรรมซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นนั้น สามารถแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ซึ่งในส่วนแรกจะเป็นการให้ความช่วยเหลือเป็นตัวเงินเป็นหลัก ซึ่งในส่วนที่แตกต่างก็คือการเยียวยาให้ด้านอื่นที่ไม่ใช่ความเสียหายต่อร่างกายโดยตรง เช่น การเยียวยาทางทรัพย์สิน การเยียวยาด้านชื่อเสียง และในส่วนที่สองจะเป็นการเยียวยาซึ่งไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้เสียหายจากอาชญากรรมหรือผู้ถูกละเมิดสิทธิในประเทศนอร์เวย์ ที่นอกจากจะมีการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐแล้ว ยังมีการช่วยเหลือจากหน่วยงานในพื้นที่อีกชั้นหนึ่ง หรือการฝึกอาชีพ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการดูแลผู้ที่อยู่ในความอุปการะของผู้เสียหายจากอาชญากรรมหรือผู้ถูกละเมิดสิทธิของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งการให้ความช่วยเหลือเยียวยาของประเทศไทยยังคงการเยียวยาในมิติเดียวคือการเยียวยาความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย ซึ่งในส่วนของกองทุนยุติธรรมกรณีการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนยังไม่มี ความชัดเจนทำให้การช่วยเหลือยังมีขอบเขตที่ยังไม่ครอบคลุมในด้านต่างๆ การพัฒนาพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ให้มีขอบเขตการให้ความช่วยเหลือที่กว้างมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน จะช่วยให้เกิดการคุ้มครองประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการช่วยเหลือเหยื่อหรือผู้เสียหายจากอาชญากรรมซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นตามกฎหมายของต่างประเทศนั้น การช่วยเหลือนั้นมีได้จำกัดอยู่เพียงการให้ความช่วยเหลือที่เป็นตัวเงินให้แก่เหยื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะของเหยื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิอีกด้วย ทั้งในบางกรณียังรวมไปถึงการดูแลสภาพจิตใจของเหยื่อผู้ถูกละเมิดสิทธิอีกด้วย

ทั้งนี้ การขอรับความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือการชดเชยเยียวยาเหยื่อหรือผู้เสียหายจากอาชญากรรมซึ่งถูกละเมิดสิทธินั้น ในหลายประเทศภายหลังจากมีการยื่นคำร้องขอรับความช่วยเหลือแล้ว หากผู้ขอรับความช่วยเหลือไม่พอใจ ก็จะมีกระบวนการในการทบทวนการให้ความช่วยเหลือ การอุทธรณ์ผลรวมถึงการอุทธรณ์ต่อศาลด้วย

3.3 การให้ความช่วยเหลือประชาชนตามกฎหมายไทย

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การให้ความรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน เริ่มปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 บัญญัติว่า “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานรัฐอย่างอื่น ให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน” ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2549 กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.2549 และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2549 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย โดยให้การสนับสนุน 4 กรณีคือ 1) การวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว 2) การจ้างทนายความว่าความในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง 3) การชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาล และ 4) ค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์²⁶

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในหมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และกำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย สะดวก

²⁶ กิตติเชษฐ ฐนชัยชาวพัฒน์. (2558). *การให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมายภายใต้กองทุนยุติธรรม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 7.

รวดเร็ว และทั่วถึง สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐาน เรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจสอบเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบการวินิจฉัย คำพิพากษาหรือคำสั่ง สิทธิที่จะให้คดีของตนเองได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์จำเลย คู่กรณีผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย แลพะพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ²⁷

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมถึงการให้ประชาชนมรบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองโดยมีการบัญญัติเนื้อหาสาระสำคัญไว้ในมาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน²⁸ และในมาตรา 68 กำหนดให้รัฐสมควรจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้ครบทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่ายสูงเกินควร มีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัดโดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำ โดยสามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมกับผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการจัดหาทนายความให้ด้วย²⁹ โดยความมุ่ง

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 40.

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 4.

²⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 68.

หมายจากบทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ประเทศไทยมีระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตนั้น จะเห็นได้ว่ารัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงให้แก่ประชาชน เนื่องจากประชาชนแต่ละคนอาจจะไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ การขาดแคลนความรู้ ปัญหาความยากจน ปัญหาโครงสร้างของระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม จากข้อจำกัดต่างๆ ทำให้รัฐต้องทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้น และเอื้อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ให้ได้รับความเป็นธรรม และมีความสามารถในการต่อสู้คดีได้อย่างเท่าเทียมมากที่สุด รวมถึงได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเสมอภาค ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการจัดตั้งกองทุนยุติธรรม

3.3.2 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

เนื่องจากพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม เป็นกฎหมายที่ช่วยสนับสนุนประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการเงิน ดังนั้น การใช้จ่ายเงินตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 จึงต้องมีขอบเขตตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ดังนี้³⁰

- 1) เพื่อช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- 2) เพื่อช่วยเหลือประชาชนในการขอลดโทษชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- 3) เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- 4) เพื่อให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- 5) เพื่อการดำเนินงานของกองทุนหรือการบริหารกองทุนและกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 มีรายละเอียดสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) การจัดตั้งกองทุนยุติธรรม ให้จัดตั้ง “กองทุนยุติธรรม” ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และให้กองทุนยุติธรรมมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลดโทษชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน³¹ โดยเหตุที่ต้องให้กองทุนยุติธรรมมีฐานะเป็นนิติบุคคลนั้น ก็เพื่อให้เกิดความคล่องตัว

³⁰ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 9.

³¹ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 5.

ในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม เช่นการเข้าทำสัญญากับผู้ขอรับการสนับสนุน รวมถึงการมีงบประมาณเป็นของตนเอง ซึ่งแหล่งงบประมาณของกองทุนยุติธรรมจะกล่าวในข้อต่อไป

2) แหล่งที่มาของเงินรายได้หรือรายรับของกองทุนยุติธรรม ตามที่พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 กำหนดให้เป็นของกองทุนยุติธรรม และใช้ในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วย³²

(1) เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 โดยมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนยุติธรรม ในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2553 ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(3) เงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีพิศัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญา ในอัตราไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนเงินส่วนที่นำส่งคลังโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(4) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุนยุติธรรม ในส่วนเงินในการบริจาคนี้ก็เพื่อเป็นการ เปิดโอกาสให้มีการบริจาคทรัพย์สินหรือเงินให้แก่กองทุนยุติธรรมเพื่อนำไปช่วยเหลือประชาชนในการคุ้มครองสิทธิให้ได้รับความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยผู้บริจาคสามารถนำไปลดหย่อนภาษีเงินได้สองเท่าของเงินหรือทรัพย์สินที่บริจาค³³

(5) ดอกเบี้ยของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนยุติธรรม

(6) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนยุติธรรมได้รับ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ากองทุนยุติธรรมมีที่มาจากแหล่งรายได้อื่นแต่อย่างใด

3) การใช้จ่ายเงินกองทุนยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ต้องใช้จ่ายภายในกรอบวัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรม ซึ่งกำหนดไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้³⁴

(1) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี

(2) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

³² พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 7.

³³ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยกรยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 651 พ.ศ.2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 4 ก เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2561

³⁴ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 9.

(3) การช่วยเหลือผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

(4) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

(5) การดำเนินงานหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุนยุติธรรม

ซึ่งอำนาจในการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมตามวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ประการนั้น ปัจจุบันการขอรับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และการขอลดตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดจะเป็นผู้พิจารณาการให้ความช่วยเหลือ ภายในวงเงินไม่เกิน 500,000 บาท³⁵ ในส่วนการให้ความช่วยเหลือที่เกิน 500,000 บาท เป็นอำนาจของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำกรุงเทพมหานครและที่เกินอำนาจของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด³⁶ อนึ่ง ในการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจะเป็นผู้พิจารณาการให้ความช่วยเหลือ³⁷ และการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายจะมีคณะอนุกรรมการพิจารณาให้การสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมาย³⁸ เป็นผู้พิจารณาให้การสนับสนุน ซึ่งการขอรับการสนับสนุนการช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมทุกกรณีนั้น สามารถยื่นคำขอรับการช่วยเหลือได้ที่สำนักงานกองทุนยุติธรรม และสำนักงานยุติธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่แต่ละจังหวัดทั่วประเทศ

4) คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วย³⁹

(1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ

(2) ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ

³⁵ คำสั่งคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ที่ 2/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด

³⁶ คำสั่งคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ที่ 2/2561 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำกรุงเทพมหานครและที่เกินอำนาจของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด

³⁷ คำสั่งคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ที่ 3/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

³⁸ คำสั่งคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ที่ 4/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาให้การสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมาย

³⁹ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 13.

(3) ผู้แทนกระทรวงการคลัง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานประมาณ สำนักงานตรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความ เป็น กรรมการ

(4) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จำนวน 6 คน เป็น กรรมการ

(5) รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็น กรรมการและเลขานุการ

(6) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนยุติธรรม จำนวน 2 คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

5) ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ กองทุนยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้⁴⁰

(1) กำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการดำเนินงานของกองทุน

(2) ออกระเบียบต่าง ๆ

(3) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน

(4) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของกองทุนยุติธรรม

(5) พิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานประจำปี

(6) ออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ยุติธรรม

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

โดยให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ” ขึ้น มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอในทุกภารกิจของกองทุนยุติธรรมทั่ว ราชอาณาจักร⁴¹

เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ให้คณะกรรมการ กองทุนยุติธรรมแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด” ขึ้นทุกจังหวัดนอกจาก กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอจากกองทุนยุติธรรม เฉพาะ กรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการขอลดโทษชั่วคราวผู้ต้องหา

⁴⁰ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 18.

⁴¹ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 20.

หรือจำเลย⁴² โดยคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดจะมีอำนาจพิจารณาการให้ความช่วยเหลือไม่เกิน 500,000 บาท

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถเสนอคำขอให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดพิจารณาได้ เช่น การขอลปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หากขอเสนอให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือพิจารณา อาจทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลานานและอาจเสียโอกาสในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อมาต่อสู้คดีเป็นต้น พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 จึงกำหนดให้ประธานอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือประธานอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณาคำขอ แล้วรายงานให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยเร็ว

และเฉพาะในกรณีของการขอรับความช่วยเหลือการขอลปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่สามารถเสนอคำขอรับความช่วยเหลือให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดพิจารณาได้ คณะอนุกรรมการดังกล่าวนั้น อาจมอบหมายให้อนุกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้พิจารณาคำขอก็ได้ แล้วรายงานให้คณะกรรมการฯ แล้วแต่กรณี ทราบโดยเร็ว⁴³

6) การพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ หรือคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด ต้องคำนึงถึง หลักเกณฑ์ต่อไปนี้⁴⁴

- (1) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม
- (2) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม
- (3) โอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมจะได้รับความช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายจากกฎหมายอื่น

โดยในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือต้องนอกจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วจะต้องพิจารณาถึง พฤติกรรมและข้อเท็จจริง ของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน ฐานะของผู้ที่จะ

⁴² พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 21.

⁴³ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 22.

⁴⁴ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 28.

ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน โอกาสที่ผู้จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

7) การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม กรณีเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นกรณีที่กองทุนยุติธรรมให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายตามกฎหมายเพื่อให้การเยียวยา ซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การช่วยเหลือไว้โดยเฉพาะ ซึ่งกรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับ ดังต่อไปนี้⁴⁵

(1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจ

(2) เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่ผู้ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย

(3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

(4) เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ทั้งนี้ ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น เป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน เป็นต้น

3.2.1.1 หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี

ผู้ขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุน อาจขอรับความช่วยเหลือได้ในกรณีดังต่อไปนี้⁴⁶

1) ค่าจ้างทนายความ

2) ค่าที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในการดำเนินคดี หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3) ค่าฤชาธรรมเนียม

⁴⁵ พ.ร.บ.กองทุนยุติธรรม. มาตรา 31.

⁴⁶ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีพ.ศ. 2559. ข้อ 9.

4) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าตรวจพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมเอกสารค่าใช้จ่ายในการสอบแนวเขตตรงวัดที่ดิน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือทางดาวเทียมการอ่าน แปล ตีความ หรือวิเคราะห์ภาพถ่าย

5) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

3.2.1.2 การพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ

การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้⁴⁷

- 1) พฤติกรรมและข้อเท็จจริง ของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- 2) ฐานะของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- 3) โอกาสที่ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

ทั้งนี้ การพิจารณาพฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้⁴⁸

กรณีผู้ยื่นคำขอประสงค์ยื่นคำร้อง ฟ้องคดี บังคับคดี หรือการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

- 1) เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือมีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิ และต้องมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย หรือจะต้องใช้สิทธิทางศาล
- 2) เป็นการปกป้องรักษาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน
- 3) เป็นการกระทำละเมิดที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม
- 4) เป็นเรื่องที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 5) พฤติกรรมข้อเท็จจริงและเงื่อนไขอื่น ๆ ตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น เช่นการช่วยเหลือให้พ้นจากการกระทำของผู้มีอิทธิพลหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

⁴⁷ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีพ.ศ. 2559. ข้อ 10.

⁴⁸ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีพ.ศ. 2559. ข้อ 11.

กรณีผู้ยื่นคำขอประสงค์ต่อสู้คดี หรือการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

- 1) ต้องไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เว้นแต่มีหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่าจะไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด
- 2) ต้องไม่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เว้นแต่มีหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่าจะไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด
- 3) ต้องไม่มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม เว้นแต่มีหลักฐานอันน่าเชื่อถือว่าจะไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด
- 4) ต้องมีหลักฐานพอสมควรว่ามีได้เป็นผู้ผิดสัญญาหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น และต้องใช้สิทธิโดยสุจริต

ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีจากกองทุนนั้น จะต้องพิจารณาจากฐานะของผู้ขอรับการสนับสนุน โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ ดังนี้⁴⁹

- 1) รายได้ หรือความสามารถทางเศรษฐกิจของผู้ขอรับความช่วยเหลือ
- 2) ภาระค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพตามปกติอันควรแก่ฐานานุกรม
- 3) ภาระหนี้สินของผู้ขอรับความช่วยเหลือ ที่ไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมเป็นสำคัญ

ตัวอย่างการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดี เป็นค่าจ้างทนายความและค่าธรรมเนียมศาล เช่น นางสาวศรี มีอาชีพรับจ้าง รายได้ประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน หลักเล็งานได้ขับขีรถจักรยานยนต์ไปตามถนนที่กลับที่พัก โดยปฏิบัติตามกฎจราจรทุกอย่าง ต่อมานายสมศักดิ์ ขับขีรถยนต์ตามหลังมาด้วยความเร็ว และมีอาการเมาสุรา เฉี่ยวชนรถจักรยานยนต์ของนางสาวศรี เป็นเหตุให้นางสาวศรีได้รับบาดเจ็บสาหัสและไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ ต่อมานายสมศักดิ์ถูกดำเนินคดีอาญา ฐานขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส นายสมศักดิ์ถูกลงโทษทางอาญา แต่นางสาวศรี ซึ่งได้รับบาดเจ็บไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ไม่มีรายได้มาเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวเป็นเวลานาน และยังไม่ได้มีการเยียวยาจากนายสมศักดิ์ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนางสาวศรี เป็นผู้ที่ถูกนายสมศักดิ์ กระทำละเมิดเป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บแก่กาย ดังนั้น นางสาวศรี มีสิทธิฟ้องนายสมศักดิ์ รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนเองได้ แต่ในการฟ้องคดีต้องมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างทนายความและค่าธรรมเนียมศาล ถ้าพึ่งเพียงเงินเดือนของนางสาวศรีเพียง 10,000 บาท ประกอบกับยังต้องเลี้ยงดูบุตรและใช้จ่ายใครครอบครัว ทำให้นางสาวศรี ไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการจ้างทนายความและค่าธรรมเนียมศาลเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้วย

⁴⁹ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีพ.ศ. 2559. ข้อ 12.

ตนเอง ดังนั้น นางสมศรี สามารถยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมเป็นค่าจ้างทนายความและค่าธรรมเนียมศาลได้

3.1.2.3 การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ผู้ขอรับความช่วยเหลือจากการกระทำในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือ⁵⁰

- 1) เป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- 2) เป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด
- 3) เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วย

ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน

- 4) การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ผู้ขอรับความช่วยเหลือ อาจได้รับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังต่อไปนี้⁵¹

- 1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล
- 2) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
- 3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

ตามปกติ

- 4) เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย

ละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย

- 5) เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราการให้ความช่วยเหลือข้างต้นให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

3.2.1.4 การพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ

การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ คณะอนุกรรมการต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้⁵²

- 1) พฤติกรรม และข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

⁵⁰ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพ.ศ. 2559. ข้อ 9.

⁵¹ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพ.ศ. 2559. ข้อ 10.

⁵² ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพ.ศ. 2559. ข้อ 11.

2) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

3) โอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

ทั้งนี้ ในการให้ความช่วยเหลือ คณะอนุกรรมการต้องพิจารณาฐานะทางการเงินของกองทุนประกอบด้วย⁵³

จากที่พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2559 มีประชาชนขอรับความช่วยเหลือกรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนจำนวน 164 ราย พิจารณาไปแล้วเสร็จ จำนวน 34 ราย เป็นการพิจารณาอนุมัติเพียง 1 ราย ไม่อนุมัติ 31 ราย เนื่องจากเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นเกิดขึ้นก่อนและยุติก่อนพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 บังคับใช้ รวมถึงมีการยุติคำขอและกรณีการยื่นเอกสารไม่ครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาที่การตีความการบังคับใช้กรณีละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งการดำเนินงานแสดงให้เห็นว่ายังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้⁵⁴

จะเห็นได้ว่า การให้ความช่วยเหลือประชาชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ประการ อันเป็นหลักการกว้างๆ โดยทั่วไป สำหรับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และพฤติการณ์ของประชาชนผู้ขอรับการสนับสนุน รวมถึงการพิจารณาการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีก็เช่นกัน ผู้ที่ขอรับความช่วยเหลือนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 จะต้องใช้ดุลยพินิจว่ากรณีใดเป็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ขอรับความช่วยเหลือเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

3.3.3 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายและค่าทดแทนแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และกำหนดคำนิยาม “ค่าตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด

⁵³ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559. ข้อ 12.

⁵⁴ รายงานการประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2561, หน้า 14.

ที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น⁵⁵ ซึ่งตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 นี้ ได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย⁵⁶

จากบทนิยามดังกล่าว จะเห็นว่าผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนนั้น ต้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดหรือเป็นผู้เสียหายเพียงพวคนัยเท่านั้น หากมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีพฤติการณ์ที่ไม่สมควร เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำความผิด มีส่วนเกี่ยวพันหรือเกี่ยวข้อง ไม่ใช่ผู้เสียหายที่บริสุทธิ์จริงๆ ก็ไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเนื่องจากเงินที่จ่ายนั้น เป็นเงินงบประมาณแผ่นดินที่มุ่งเยียวยาผู้เสียหายที่แท้จริง สมควรได้รับค่าตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น⁵⁷ โดยผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนในกรณีต่างๆ โดยจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

กรณีตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 1796/2552

เมื่อ ณ. ขับรถถึงที่เกิดเหตุ ผู้ตายบอกว่าอย่าขับรถเร็วมากและใช้มือขวาตีมือซ้ายของ ณ. ที่จับพวงมาลัยรถ รถยนต์เสียหลักและแฉลบลงข้างทางตกลงไปในหนองน้ำจนผู้ตายถึงแก่ความตาย กรณีถือว่าผู้ตายมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ผู้ตายจึงไม่ใช่ผู้เสียหาย⁵⁸

1) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 ได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในการที่จะรับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐโดยผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายดังกล่าวมี 4 กรณี ดังนี้⁵⁹

(1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลรวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

⁵⁵ พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 5.

⁵⁶ พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 6/1.

⁵⁷ อสุพิศ ปราณีตพลกรัง. *กฎหมายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544) การเยียวยาผู้เสียหายที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด การทดแทนจำเลยผู้บริสุทธิ์ ผู้ตกเป็นแพะ ขั้นตอนในการดำเนินการในทางปฏิบัติ สารคดีที่ควรรู้*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 17.

⁵⁸ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 1796/2552

⁵⁹ พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 18.

(2) ค่าตอบแทนในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

(3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

(4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายซึ่งได้รับรวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายโดยทางอื่นด้วย

กฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับความหมายของค่าตอบแทนไว้ว่า เป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ในกรณีดังกล่าวนี้เป็นการขยายความไว้เพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าตอบแทนถึงแก่ความตาย โดยในส่วนรายละเอียดนั้นให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาประกอบด้วย⁶⁰

(1) ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ

(2) ผู้แทนกระทรวงการคลัง

(3) ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(4) ผู้แทนกรมการปกครอง

(5) ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

(6) ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ ผู้แทนกรมราชทัณฑ์

(7) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(8) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม

(9) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด

(10) ผู้แทนสภาพนายความ

(11) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินห้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำของรัฐมนตรีซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์ด้านสังคมสงเคราะห์และด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(12) ผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นเลขานุการ และให้ประธานกรรมการแต่งตั้งข้าราชการ

⁶⁰ พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 7.

ในสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกินสองคน

3) คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคำตอบแทนผู้เสียหาย และคำทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา คณะหนึ่งหรือหลายคณะ ตามความเหมาะสมโดยในแต่ละคณะมีอนุกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคน ทั้งนี้องค์ประกอบคุณสมบัติและวาระการดำรงตำแหน่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁶¹

(1) พิจารณานุมัติคำตอบแทน คำทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดที่จำเป็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

4) ให้จัดตั้งสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาขึ้นในกระทรวงยุติธรรม⁶²

ปัจจุบันได้มีคณะกรรมการพิจารณาคำตอบแทนผู้เสียหายและคำทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาประจำอยู่ทุกจังหวัด เพื่อดำเนินการพิจารณาคำขอรับคำตอบแทนผู้เสียหาย

5) คำตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา ได้แก่⁶³

(1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

(2) คำตอบแทนในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

(4) คำตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

การพิจารณาคำตอบแทนผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติคำตอบแทนผู้เสียหายและคำทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มีเจตนารมณ์ให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือบรรเทา

⁶¹ พ.ร.บ.คำตอบแทนผู้เสียหายและคำทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 14/1.

⁶² พ.ร.บ.คำตอบแทนผู้เสียหายและคำทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 15.

⁶³ พ.ร.บ.คำตอบแทนผู้เสียหายและคำทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 18.

ความเสียหายแก่ผู้เสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหาย โดยมาตรา 18 บัญญัติว่า “คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้ง โอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายในทางอื่นด้วย”⁶⁴ ดังนั้น ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้นจะต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ประกอบด้วย

6) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่กระทำต่อผู้เสียหายซึ่งทำให้ผู้เสียหายอาจขอรับค่าตอบแทนได้ได้แก่⁶⁵

- (1) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชนมาตรา 224มาตรา 238
- (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศมาตรา 276 ถึงมาตรา 287
- (3) ความผิดต่อชีวิตมาตรา 288 ถึงมาตรา 294
- (4) ความผิดต่อร่างกายมาตรา 295 ถึงมาตรา 300
- (5) ความผิดฐานทำให้แท้งลูกมาตรา 301 ถึงมาตรา 305
- (6) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรามาตรา 306 ถึงมาตรา 308
- (7) ความผิดต่อเสรีภาพมาตรา 309มาตรา 301มาตรา 311มาตรา 312 ทวิมาตรา

313

- (8) ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์มาตรา 336
- (9) ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ มาตรา 337มาตรา

339มาตรา 339 ทวิมาตรา 340มาตรา 340 ทวิ

- (10) ความผิดฐานบุกรุกมาตรา 365

7) ผู้มีสิทธิยื่นขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ หมายถึง ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาท แล้วแต่กรณี⁶⁶ โดยผู้มีสิทธิยื่นคำขอต้องยื่นคำขอด้วยตนเอง

⁶⁴ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 13287/2559

⁶⁵ ราชการทั่วยุทธราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

⁶⁶ ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาว่าด้วยการยื่นคำขอ และวิธีพิจารณาค่าขอ ค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย พ.ศ.2545. ข้อ 3.

บุคคลอื่นจะยื่นคำขอได้เฉพาะกรณี ดังต่อไปนี้⁶⁷

- 1) ผู้แทนโดยชอบธรรม กรณี ผู้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นผู้เยาว์
- 2) ผู้อนุบาล กรณี ผู้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นผู้ไร้ความสามารถ
- 3) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณรหรือภรรยา หรือบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือ กรณีที่ผู้มีสิทธิยื่นคำขอมิเหตุจำเป็น ในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) เจ็บป่วยจนไม่สามารถมายื่นคำขอด้วยตนเองได้
 (ข) เป็นคนสูงอายุหรือเป็นบุคคลทุพพลภาพไม่สะดวกในการเดินทาง
 (ค) เดินทางไปต่างประเทศโดยมีกิจธุระจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และไม่อาจมายื่นคำขอได้ภายในกำหนดเวลา

(ง) เหตุจำเป็นอย่างอื่นที่คณะกรรมการเห็นชอบกำหนดเป็นรายกรณี

ในการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายนั้น สามารถยื่นคำขอได้ที่สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาหรือหน่วยงานอื่นที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งปัจจุบันยื่นได้ที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ในการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญานั้นจะต้องยื่นคำขอภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิดด้วย⁶⁸

8) ในกรณีที่ผู้มีสิทธิยื่นคำขอไม่พอใจในคำวินิจฉัยของคณะกรรมการผู้มีสิทธิยื่นคำขออาจใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

กรณีที่ผู้มีสิทธิยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคณะกรรมการให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด⁶⁹

เมื่อมีผู้เสียหายจากการก่ออาชญากรรมหรือจากการกระทำความผิดอาญาขึ้น โดยที่ผู้ได้รับความเสียหายไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิด แต่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตหรือร่างกายก็ดี อาจจะไม่ได้รับการบรรเทาผลร้ายหรือได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงกลายเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบเพื่อแก้ปัญหาในกรณีดังกล่าว เพื่อให้เป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชน และให้ผู้มีโอกาสดำเนินการบรรเทาความเสียหายอันเป็นการชดเชยเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญา พ.ศ.2544 นี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า

⁶⁷ ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาว่าด้วยการยื่นคำขอ และวิธีพิจารณาคำขอ ค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย พ.ศ.2545. ข้อ 5.

⁶⁸ ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาว่าด้วยการยื่นคำขอ และวิธีพิจารณาคำขอ ค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย พ.ศ.2545. ข้อ 7.

⁶⁹ พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา. มาตรา 25.

ยังคงไม่คลุมคลุมในทุกด้านในเรื่องของการชดเชยเยียวยา ซึ่งในส่วนนี้พระราชบัญญัติกองทุน
ยุติธรรม พ.ศ.2558 สามารถบังคับใช้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าตอบแทนผู้เสียหายและ
ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่าง
เหมาะสม